

TÜSİAD KONJONKTÜR

T Ü R K S A N A Y İ C İ L E R İ V E İ Ş A D A M L A R I D E R N E Ğ İ

SAYI 30-31

OCAK-NİSAN 2002

Genel Değerlendirme

Üretim ve Enflasyon

Bütçe ve Para Politikaları

Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

2002 Yılı Beklentileri

sayfa 1-4

Tablolar

Sanayi Üretimi ve Fiyatlar

Dış Ticaret

Konsolide Bütçe

Parasal Gelişmeler

Milli Gelir

sayfa 5-9

Grafikler

Sanayi Üretimi

Genel Denge

Fiyatlar

Parasal Gelişmeler

Bütçe ve Para Politikaları

Dış Ticaret

sayfa 10-15

2002 Yılı

Senaryoları

sayfa 16

TÜSİAD KONJONKTÜR

www.tusiad.org

adresinde sunulmaktadır.

GELECEK ve BUGÜN: Reformlar ve Büyüme

*Zaman sayısız geleceğe doğru,
hiç durmamacasına çatalanıyor.
Yolları Çatalanan Bahçe, J. L. Borges*

Genel Değerlendirme

Türkiye ekonomisi çok kapsamlı bir yeniden yapılanma içerisinde.

2001 Mayıs ayında açıklanan Güçlü Ekonomiye Geçiş programıyla, makroekonomik istikrarın tesis edilmesi için başvurulmuş ortodoks para ve bütçe politikalarının çok ötesinde bir anlayışa geçilmiştir. IMF ve Dünya Bankasından sağlanan yüksek miktardaki finansman, ekonominin kriz üreten yapısının değiştirilmesi için gerekli yapısal dönüşümlerin hızlandırılması ve yakından takip edilmesini de beraberinde getirmiştir. Kamuoyunda, yaşanan krizlerde yapısal programın uygulanmasına direnç oluşturan siyasetin etkin rol aldığı genel kabul görmesi, Mayıs 2001 itibarıyla uygulamaya konulan programda etkili olmuştur. Bu sayede, 2001 yılında reformların yasal altyapısı neredeyse tamamlanmış ve 2002 yılı için programlanan uygulamalar gerek yeni Stand-by için ön koşul gerek yapısal ve performans kriterleri olarak detaylı bir şekilde takvime bağlanmıştır. Türkiye ekonomisi enerjiden tarım sektörüne, Merkez Bankası bağımsızlığından kamu ihale sistemine, uluslararası muhasebe standartlarından risk yönetimine ve şeffaflığa dek uzanan, çok boyutlu bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu yeniden yapılanma olmaksızın, para ve maliye politikalarının istikrar tesis etmeye yetmeyeceğinin, özel sektör, bürokrasi ve politika yapıcılar tarafından kabul görmesi ise, reformların hayata geçirilmesi için sağlam bir zemin oluşturmaktadır.

Yapısal dönüşümün gerçekleştirilmesi, orta ve uzun vadede Türkiye ekonomisinin çehresini hızla değiştirecektir.

Arzulanan yapısal reformların özünü, piyasa ekonomisinin tüm kurum ve kurallarıyla işleminin sağlanması ve politik rant

dağıtma mekanizmalarının ortadan kaldırılması oluşturmaktadır. Politik rant dağıtma mekanizmasının ortadan kaldırılması, kamunun, ekonomik rasyonaliteye değil siyasi çıkar hesaplarına dayalı olarak kaynak dağıtma sürecini de sona erdirecektir. Bu gelişme, kamu açıklarının yapısal olarak sonunu getirecek ve bu açıkların finansmanının yarattığı baskı ve illüzyon ortadan kalkacaktır. Böylece ekonomideki tüm kesimler asli faaliyet alanlarına geri dönecekler, bankacılık reel kesime kredi sağlarken, yatırım ve üretim artacak, istihdam genişleyecektir. Bu dönemde büyümenin finansmanı da kısa vadeli sermaye girişlerinden, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına ve ihracat gelirlerine kayacaktır.

Bu reform sürecinin başarısı, reformların derinliği ile ekonomideki büyümenin uyumuna bağlıdır.

Türkiye'nin bir büyüme stratejisinden bir diğerine geçmesi, sorunsuz ve mutlak bir süreç olarak düşünülmemelidir. Bir yapısal dönüşüm sürecinde, geçmiş dönem alışkanlıklarının ortadan kalkıyor olması, buna karşılık yeni dönem yapısının da henüz tam olarak oturmamış olması, süreçte belirsizliğe neden olmaktadır. Krizden çıkış için bir reform programı uygulayan tüm ülkelerde, değişime uyum, siyaset dahil tüm kesimler açısından kolay olmamakta ve bu süreçlerde ekonomik ve sosyal sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu çerçevede, özellikle reformların süre ve derinlik olarak toplumsal açıdan sürdürülebilirliğine dikkat edilmelidir. Süreç tamamlandığında, artık sağlığına kavuşmuş ekonomik yapıda üretimin tekrar başlamasına engel olacak çapta bir erozyon yaratılmamalıdır. Derin ve uzun süreli bir ekonomik kriz ortamında, krizleri üreten yapıyı ortadan kaldırmayı hedefleyen reform programlarının, istihdam ve büyüme perspektifini tamamen göz ardı ederek krizi derinleştirilmesi, amaçlanan tersi sonuçlar doğurabilecektir.

Tablo 1 (Yıllık % Artış)	2000	2001	2000	2001
	IV.Çeyrek	IV.Çeyrek	Toplam	Toplam
TALEP				
- Özel Tüketim	5.6	-11.7	6.2	-9.0
- Kamu Tüketimi	5.8	-8.9	7.1	-8.6
- Sabit Sermaye	17.6	-38.7	16.9	-31.7
GSYİH	8.4	-10.4	7.4	-7.4
GSMH	7.6	-12.3	6.3	-9.4
ARZ				
- Sanayi Üretimi	6.9	-12.7	5.4	-8.9
- Kapasite Kul.(Düzey)	78.1	73.5	75.9	71.4
- İmalat Sanayi				
Üretimde Çalışanlar	-0.9	-11.5	-2.3	-8.4
Saat Başına Reel Ücret	4.7	-20.6	0.4	-13.6
- İşsizlik (% düzey)			6.6	8.5

Üretim ve Enflasyon

2001 yılı büyüme rakamları endişeleri haklı çıkarmıştır.

2001 yılı son çeyreğinde GSMH %12.3 azalmış ve yıl ortalaması olarak toplam mal ve hizmet üretimi %9.4 azalmıştır. Kişi başına düşen milli gelir 935 dolar azalarak 2160 dolara gerilemiş ve 1990 seviyesinin altına düşmüştür. Artan belirsizlik ortamı ve azalan satın alma gücü yılbaşından itibaren yatırım ve tüketim kararlarının hızla ertelenmesine neden olmuş, yılsonu itibariyle tüketim ve yatırım harcamalarında önemli azalma kaydedilmiştir.

İstihdam üzerindeki baskı ve reel ücretlerdeki gerileme, daralmayı hızlandırıcı etki yaratmıştır. Kapasite kullanım oranlarının piyasa koşullarına adapte olmasıyla imalat sanayi üretimde çalışanlar endeksinde, 2001 sonu itibariyle %8.4 azalış gözlenmiştir. Yıllık bazda yaklaşık 2 puan artarak %8.5'e yükselen işsizliğin yanısıra, üretimde çalışan kişi başına reel ücretlerde ortaya çıkan %14.4'lük düşüş de iç talep daralmasının nedenlerinin başında gelmektedir.

Yatırım harcamalarının kompozisyonuna bakıldığında ikinci çeyrek itibariyle özel sektörün yatırım harcamalarının hızlanarak daraldığı ve son üç ayda %50.2 ve yıl toplamında %35.1 gibi ciddi bir seviyeye ulaştığı gözlenmektedir. Yatırımlar açısından makine ve teçhizat kalemindeki daralma, özel sektörde son çeyrekte %69'a ulaşmıştır. Toplam sabit sermaye oluşumunun GSYİH içindeki payı %20.6'ya gerilerken, 1986

seviyesinin gerisine düşülmesi orta ve uzun vadede büyüme perspektifi açısından tehlikeli sinyaller vermektedir. Kamunun artan borçlanma ihtiyacı nedeniyle finansal piyasalardan dışlanan reel sektör, devalüasyon sonrasında umut bağlanan ihracat ve turizm aracılığıyla krizi kısmen yumuşatmayı başarmış ve mal ve hizmet ihracatı 2001 yılında reel bazda %7.4 artmıştır.

Reel bazda %10 daralan mali kesim, bankacılık reformunun önemini ortaya koymuştur.

Tarım kesiminde son çeyrekte olumsuz hava koşullarının da etkisiyle yaşanan %13.6'lık yüksek daralma ve daralan yurtiçi taleple beraber %17 küçülme kaydeden toptan ve perakende ticaret küçülmenin beklentilerin üzerinde çıkmasına neden olmuştur. Küçülmede diğer bir önemli kanal ise mali kuruluşlarda son çeyrekte gözlenen %14.4'lük daralma olmuş ve büyüme sürecine tekrar girilmesinde, finansal kesimden kaynaklanan kısıtların gevşetilmesinin önemini somut olarak göstermiştir. Devalüasyonun ardından hızla küçülen ekonomik aktivite ithalat talebini de önemli oranda aşağıya çekmiş ve ithalattan alınan vergiler reel olarak %25 daralmıştır.

Sanayi Üretiminde Mart itibariyle büyüme beklenmektedir.

Sanayi üretimi 2002 yılı Şubat ayında yıllık bazda mevsimsellikten arındırılmış olarak %4.7 daralmıştır. İmalat sanayindeki daralma ise %4.5 olarak gerçekleşirken, yüksek dalgalanma gösteren petrol ürünleri

çıkartılarak endekse bakıldığında, küçülme %7.6 olmaktadır. Seçilmiş sanayi maddelerine göre Şubat ayı üretim rakamlarına bakıldığında, hammadde ve ara mamul üretimlerindeki azalış devam etmekte, nihai ürünlerde ise, ihracat pazarı olan beyaz ve kahverengi eşyalarda geçen seneye göre artış yaşanmaktadır. Mart ayı itibariyle, 2001 senesinde tüm sektörlerde kendini gösteren hızlı daralmanın hesaplamaya katılmasıyla sanayi üretim endeksinin artış trendine devam ederek büyümeye başlaması beklenmektedir.

Beklentilerin altında gerçekleşen enflasyon talep eksikliğini yansıtmaktadır.

Harcanabilir gelirlerdeki erimenin ulaştığı nokta ve kurların TL lehine gelişmesinin etkisi ile birlikte TEFE ve TÜFE artış eğilimlerinde Şubat ayından itibaren belirgin gerileme görülmektedir. Mart ayında TEFE ve TÜFE'deki aylık artışlar sırasıyla %1.9 ve %1.2 olarak gerçekleşmiştir. Açıklanan aylık enflasyon rakamları yıl sonu enflasyon hedefleri açısından olumlu algılanmakla birlikte, ekonomik büyüme ile ilgili çekinceleri de tekrar açığa çıkarmıştır. Özellikle TÜFE'nin %1.2 ile TEFE'nin oldukça altında kalması, yurtiçi talebin zayıflığına işaret etmektedir. Mevsimsellikten arındırılmış olarak bakıldığında aylık özel imalat sanayi fiyatlarının %1 seviyesine oturduğu ve TEFE ve TÜFE'deki artışların da yılsonu hedefiyle uyumlaştığı görülmektedir.

Yılsonu enflasyon beklentilerinde kırılma gerçekleşmiştir.

Merkez Bankası beklenti anketinde yıl sonu enflasyon beklentilerinin hükümet hedefine yaklaştığı görülmektedir. Enflasyon rakamlarıyla oluşan iyimser hava, tahvil ve bono piyasalarında faiz oranlarının düşmesine yol açmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Merkez Bankası'nın enflasyonist beklentilerin düşürülmesi yönünde üstleneceği öncü rol, faiz oranlarının gerilemesi aracılığıyla büyümeye olduğu kadar, kamu maliyesine de destek verecektir.

Bütçe ve Para Politikaları

Yüksek reel faizler ve ekonomik küçülme bütçe gerçekleştirmelerinde etkisini hissettirmektedir.

Yılın ilk iki ayında harcamalar reel bazda %61 artarken, gelirlerdeki azalma %24 olmuş ve bütçe açığında önemli genişleme yaşanmıştır. Harcama kalemlerine yakından bakıldığında, faiz harcamaları geçen seneye göre yaklaşık 10 katrilyon artarken, faiz dışı harcamalar da %11,5'lik bir reel artış sergilemiştir. İlk iki aydaki yüksek faiz ödemesinde, geçtiğimiz yıl yaşanan krizle yükselen faiz oranlarından gerçekleştirilen borçlanma ve kamu bankaları borç stokunun iç borca dönüştürülmesi etkili olmuştur. Faiz dışı harcamalar tarafında ise KİTLere ve sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferler dikkat çekmiştir. Özellikle kapanan işyerleri ve işsizliğin artması, sosyal güvenlik açığının yükselmesinde etkili olmuştur.

Gelirler tarafında ise, ekonomik daralmanın olumsuz etkileri görülmektedir. Dolaysız vergiler ve vergi dışı gelirler kalemlerindeki azalmalar nedeniyle, gelirler reel bazda %24,5 azalmıştır. Vergi dışı gelirlerdeki düşüş, GSM satışı gelirinin Şubat 2001'de hesaplara girerek baz yılı rakamını büyütmüş olmasından kaynaklanmıştır. Faiz dışı harcamalarda reel artış olmasına rağmen, 2002 yılı bütçesinde öngörülen 15,8 katrilyon TL'lik faiz dışı fazla hedefinin dörtte biri ilk iki ay itibariyle karşılanmıştır.

İçborcun değişen yapısı, stokun finansal piyasalardaki istikrara karşı hassasiyetini artırmıştır.

Kamu kesimine verilen değişken faizli senetler, IMF kredisine karşılık Merkez

Tablo 2 (Aylık % Artış)	Enflasyon ve Kurlar					
	10-01	11-01	12-01	01-02	02-02	03-02
TEFE*	6,2	4,8	3,8	3,3	2,1	1,8
TÜFE*	4,7	4,2	3,1	4,6	2,1	1,5
Özel İmalat*	7,5	4,5	3,0	1,7	1,0	1,1
Kamu İmalat	5,6	3,1	0,4	1,5	0,4	2,7
Sepet ort.	8,2	-6,2	-4,3	-6,3	-1,3	0,4
Dolar ort.	8,5	-5,4	-4,3	-6,1	-0,7	0,1
Euro ort.	7,8	-7,3	-4,2	-6,7	-2,2	0,8
DİBS Faizi (bileşik düzey)	85,8	79,0	74,0	73,9	74,0	70,5

*Mevsimsellikten arındırılmış

Bankası'na ihraç edilen dövize endeksli senetler ve Mayıs 2001'de gerçekleştirilen iç borç takasının da etkisiyle, değişken faizli ve döviz cinsinden kağıtların toplam borç stoku içindeki payı %44'ten %86'ya tırmanmıştır. Böylelikle, önümüzdeki dönemde enflasyon beklentilerinin ve kısa vadeli faizlerin gerilemesi ile kurlarda istikrarın sağlanması iç borcun sürdürülebilirliğini yükseltecektir.

Şubat sonu parasal kriterleri tutturulmuştur.

Para Politikasının ana amacı enflasyonu 2002 sonunda %35'e düşürmektir. Bu doğrultuda, enflasyon hedeflemesine geçiş döneminde parasal hedefleme izlenecek olup, Merkez Bankası parasal tabanın reel büyüme artı enflasyon hedefi göz önünde bulundurularak %40 genişlemesini hedefleyecektir. Para tabanı ve net uluslararası rezervler (NUR) yılın ilk altı ayı için performans kriteri olarak belirlenirken, yılın ikinci yarısında gösterge niteliğinde izlenecektir. Net iç varlıklar (NİV) ise, yıl boyunca gösterge niteliğinde kriter olarak takip edilecektir. Birinci gözden geçirme kapsamında Şubat sonu gerçekleştirmelerine göre, para tabanı ve NİV kalemleri üst sınırların altında kalırken, NUR ise alt sınırın üzerinde

gerçekleşmiş ve programın parasal kriterleri tutturulmuştur. Yılın ilk çeyreğinde %8 artarak, %8,4 oranında yükselen TÜFE enflasyonunun altında kalan parasal taban, yılsonu hedefi olan %40'la uyumlu gerçekleşmiştir.

Yılın ilk çeyreğinde döviz tevdiat hesaplarında beklenen hızda bir çözülme yaşanmamıştır.

2001 yılı ikinci yarısında repo üzerindeki stopaj oranlarının yükseltilmesi ve net repo getirisinin DİBS'lere göre önemli ölçüde azalmasıyla yaklaşık 5 katrilyon TL azalan repo stoku, 2002 yılı ilk çeyreğinde uygulanan sıkı para politikası ve enflasyonla mücadele bağlamında yüksek kalan gecelik faizlerle reel bazda artış göstermiştir. M2R reel anlamda yıl sonundaki düzeyini korurken, geniş tanımlı para arzı M2YR ise TL'deki değerlenmeye bağlı olarak reel daralma kaydetmiştir. Yılın ilk üç ayında DTH'ler, dolar bazında 39,8 milyar dolar seviyesinde yatay bir seyir izlerken, DTH'ların M2YR içindeki payı sene sonundaki %53,4 seviyesinden Mart sonu itibariyle %50'ye inmiştir.

Toplam kredi hacmi reel bazda daralmaya devam etmiştir.

Ekonomik durgunluk, bankacılık sektöründe yeniden yapılanma sürecinin devamı ve İstanbul yaklaşımının hayata geçirilememesi sonucunda kredilerdeki reel bazda azalma trendi devam etmektedir. Buna karşılık, İstanbul yaklaşımının hayata geçirilmesi ve kamu bankalarının kredi açmaya başlamalarıyla yılın ikinci yarısından itibaren kredilerde yükseliş başlayabilecektir. Bu noktada, güven ortamının korunması ve ekonomik birimlerin tüketim harcamalarını

Tablo 3 Konsolide Bütçe (trilyon TL)	Şubat		Reel Değ. (%)	Ocak-Şubat		Reel* Değ. (%)
	2001	2002		2001	2002	
Gelirler	4,124	4,488	-37	7,101	9,283	-24
Vergiler	2,361	3,810	-7	4,860	7,699	-8
Vergi Dışı	1,738	677	-77	2,179	1,434	-62
Katma Bütçe	24	0	-99	62	150	39
Harcamalar	4,242	10,097	38	7,372	20,534	61
Faiz dışı harcamalar	1,877	3,623	11	3,680	7,276	14
Faiz ödemeleri	2,365	6,475	58	3,692	13,258	107
Faiz dışı denge	2,139	2,304	-38	2,938	3,938	-22
Bütçe dengesi	-118	-5,610	2,638	-271	-11,251	2,299

*Yıllık ort. TÜFE kullanılmıştır.

Tablo 4 (trilyon TL)	Parasal kriterler üzerindeki üst sınırlar		
	Para tabanı	NİV	NUR*
28 Şubat 2002	8,250	26,100	-6.5
Şubat Gerçekleşme	7,823	24,318	-4.9
30 Nisan 2002	8,900	27,700	-7.2
30 Haziran 2002	9,250	28,900	-7.8
30 Eylül 2002	10,600	31,300	-8.5
31 Aralık 2002	10,850	33,300	-9.7

*Milyar dolar cinsinden alt sınırlardır.

artırmaya karar vermesi de önemli rol oynayacaktır.

Takipteki alacaklar kaleminin krediler içindeki payı büyümeye devam etmekte olup, Kasım ayında yaşanan yaklaşık 7 puanlık düşüş, TMSF bankalarının söz konusu alacaklarının varlık yönetim birimine devrinden kaynaklanmıştır. Güçlendirilmiş denetimler ve karşılıklar kararnamesinin gevşetilmeden uygulanmasının benimsenmesi, takipteki alacakların toplam krediler içindeki payının önümüzdeki günlerde yükselmesine neden olabilecektir.

Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Dış ticaret dengesinde görülen düzelme eğilimi Ocak ayında da devam etmiştir.

Devalüasyon sonrası dönemde kurdaki dalgalanmanın belirsizlik yaratması, yaşanan finansman sorunları, üretimde ithal girdi payının yüksekliği ve kamu zamlarıyla enerji maliyetlerinin ciddi oranlarda yükselmesi gibi nedenler, 2001'de ihracatın beklenen ölçüde artmasını engellemiştir. Ayrıca, yurt dışı piyasalardaki durgunluk ihraç ürünlerine olan talebi sınırlarken, dış ticaret hadleri de aleyhimize hareket etmiş ve sonuçta toplam ihracat %12 artabilmiştir. Daralan dış ticaret açığı ve artan turizm gelirleriyle cari işlemler hesabı 3.3 milyar dolar fazla vermiştir. 2002 yılının Ocak ayında ise dış ticarete görülen eğilimler devam etmiş, mevsimsellikten arındırılmış olarak ihracat yıllık %8.6 artarken, ithalat %20 azalmıştır.

Yurtdışı piyasalarda süren durgunluk, 2002 yılı ihracatını sınırlayacaktır.

11 Eylül sonrasında, dünya çapında büyüme tahminleri aşağı yönde revize

edilmiştir. Hem ABD hem AB Merkez Bankası tarafından düşürülen faizlere rağmen, Türkiye ihracatının %60'dan fazlasını oluşturan söz konusu bölgelerin 2002 yılında 2001'e göre daha da yavaş büyüyecekleri öngörülmektedir. Bu durum, ekonomik aktivite açısından beklentilerin olumluya döndüğü 2002'nin son çeyreğine kadar, ihracata dayalı büyümenin önünde engel teşkil edecektir. İhracat performansını olumsuz etkileyebilecek diğer bir gelişme ise TL'nin reel bazda değer kazanmasıdır. TCMB'nin açıkladığı TEFE ve TÜFE bazlı tartılı reel kur endeksine göre TL, 1995 baz yılına göre sırasıyla %25 ve %35 değerlenmiş ve devalüasyon öncesi seviye TEFE bazlı endekste 8 puan aşmıştır.

Yaşanan sermaye çıkışlarının tersine dönmesi önümüzdeki dönem açısından önem taşımaktadır.

2001 yılında sermaye hareketlerindeki 13.8 milyar dolarlık çıkışta, portföy yatırımlarındaki net 4.5 milyar dolarlık azalma ile başta bankacılık kesimi olmak üzere özel kesimin borç geri ödemelerinden kaynaklanan net 11 milyar dolarlık kısa vadeli sermaye çıkışı etkili olmuştur. IMF'den toplam 10.2 milyar dolar tutarında kredi kullanılmasının etkisiyle resmi rezervler sadece 2.7 milyar dolar azalmıştır. 2002 yılında, yeni Stand-By anlaşmasının imzalanması ile oluşan olumlu hava sayesinde, yabancıların portföy yatırımlarının net bazda yeniden pozitif dönmesi beklenmektedir. Kısa vadeli sermaye hareketleri altında yer alan bankacılık ve özel sektör borçlanması ise, ekonominin toparlanması ve kredilerin canlanmasına bağlı olarak yılın ikinci yarısından itibaren yükselebilecektir.

2002 yılı beklentileri

Beklentiler yılın ikinci yarısında iyimser bir havaya işaret etmektedir.

2001 yılının son aylarında beklentilerde önemli bir gelişme yaşanmıştır. Bu iyileşme, TÜSİAD'ın aylık siyasi ve ekonomik değerlendirme anketlerinde olduğu kadar TCMB iktisadi eğilim anketlerinde de gözlenmektedir. Yılın ilk çeyreğinde sanayi üretimi ve enflasyon verileriyle büyüme konusundaki endişelerin artması, yılsonu beklentilerini de etkilemiştir. Sektör derneklerinden ulaşan bilgiler de, 2001 yılındaki olumsuz ekonomik ortamın düzelmesine yönelik işaretlerin henüz yetersiz olduğu şeklindedir. Ancak, gerek TÜSİAD'ın uzun vadeli beklentilere ilişkin anket soruları gerekse sektör derneklerinden gelen bilgiler, yılsonuna doğru daha iyimser bir havaya işaret etmektedirler.

TÜSİAD 2002 yılında GSMH'nin %2.1 artmasını beklemektedir.

TÜSİAD 2002 yılında GSMH'nin %2.1 artmasını, enflasyonun ise yıl sonu itibarıyla TEFE ve TÜFE'de sırasıyla %33.2 ve %36.8 olmasını beklemektedir. TÜSİAD, Türk ekonomisinin yeniden büyüme sürecine girmesi için faiz oranlarındaki düşüşün büyük önem taşıdığına inanmaktadır. Enflasyon rakamlarıyla oluşan iyimser hava, tahvil ve bono piyasalarında da faiz oranlarının düşmesine yol açmıştır. 2002 yılında TL'nin ABD doları karşısında reel bazda değer kazanacağına olan inançla, şimdilik kısıtlı da olsa TL'ye bir geçiş yaşanmaktadır. TÜSİAD, 2002 senesinde *ex-ante* reel faizlerin %2.7, TL'nin dolar karşısındaki reel kazancının %21.8 ve faiz dışı fazlanın GSMH'nin %5.6'sı olmasını beklemektedir. Büyüme hedefiyle birlikte değerlendirildiğinde, bu senaryo politika değişikliklerine göre toplam kamu borç stokunda, 5-10 puanlık bir azalış öngörülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Merkez Bankası'nın enflasyonist beklentilerinin düşürülmesi yönünde üstleneceği öncü rol, faiz oranlarının gerilemesi aracılığıyla büyümeye olduğu kadar, kamu maliyesine de destek verecektir.

TABLO 1.1 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2001-2002)
ÜRETİM VE FİYATLAR

	2001												2002		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (DİE, 1997 = 100)															
Yıllık % Artış	-7.6	-9.6	-9.4	-10.1	-11.0	-10.8	-9.2	-13.6	-14.4	-9.1	-2.8	-4.5	..		
Aylık % Artış	-3.0	1.4	7.2	0.2	-3.7	2.4	3.3	3.6	-0.5	-9.1	-0.6	-4.8	..		
Yıllık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	-6.8	-10.1	-9.3	-10.4	-10.9	-10.9	-8.8	-13.5	-14.7	-8.6	-3.1	-4.7	..		
KAPASİTE KULLANIM ORANI (DİE, %)	70.7	68.5	70.4	71.3	71.5	71.7	72.9	74.0	74.0	73.3	74.1	72.3	75.2		
ÜCRETLER (DİE; Dönemsel, 1997 = 100, İm: San.)															
Saat Başına Reel Ücret Endeksi (yıllık % artış)	-3.9	..	..	-14.6	..	..	-15.4	..	..	-20.6	..	..	..		
Reel Kazanç Endeksi (yıllık % artış)	-5.3	..	..	-14.2	..	..	-13.7	..	..	-20.2	..	..	..		
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (DİE, 1994 = 100)															
Yıllık % Artış	35.1	50.9	57.7	61.8	65.4	69.6	74.7	81.4	84.5	88.5	92.0	91.8	77.5		
Aylık % Artış	10.1	14.4	6.3	2.9	3.3	3.5	5.4	6.7	4.2	4.1	4.2	2.6	1.9		
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	8.9	12.2	7.4	4.5	4.3	4.9	4.7	6.2	4.7	3.8	3.6	2.2	1.8		
TÜKETİCİ FİYATLARI (DİE, 1994=100)															
Yıllık % Artış	37.5	48.3	52.4	56.1	56.3	57.5	61.8	66.5	67.3	68.5	73.2	73.1	65.1		
Aylık % Artış	6.1	10.3	5.1	3.1	2.4	2.9	5.9	6.1	4.2	3.2	5.3	1.8	1.2		
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	5.8	9.6	6.0	4.9	3.0	3.7	4.6	4.6	4.2	3.2	4.6	2.3	1.5		
DÖVİZ KURU (MB alış kuru)															
TL/US\$ (aylık ortalama)	971,518	1,212,811	1,132,762	1,214,901	1,320,526	1,399,173	1,474,344	1,599,432	1,512,392	1,447,266	1,359,467	1,350,200	1,351,431		
Yıllık % Artış	67.5	103.7	83.8	97.5	110.5	116.9	122.1	136.4	121.5	113.6	102.7	79.9	39.1		
Aylık % Artış	29.5	24.8	-6.6	7.3	8.7	6.0	5.4	8.5	-5.4	-4.3	-6.1	-0.7	0.1		
FİYAT HADLERİ (DİE, 1994=100)*															
Dış Ticaret Hadleri (İhracat / İthalat)	87.9	88.7	88.5	90.3	92.0	91.6	88.0	91.1	91.7	93.1	..	..	..		
İç Ticaret Hadleri (Tanım / İmalat)	110.3	98.7	98.2	97.4	98.6	95.0	92.6	90.4	92.0	102.7	108.4	113.2	111.9		
İÇ BORÇLANMA YAPISI (satış miktarı ağırlıklı)															
Yıllık Bileşik Faiz (%)	193.7	130.4	81.8	88.7	93.8	92.6	87.5	85.8	79.0	74.0	73.9	74.0	70.5		
Ortalama Vade (gün)	98.0	168.2	197.4	125.8	171.0	132.4	125.2	122.1	165.6	169.8	274.0	359.1	326.4		

(..) Yayımlanmamış seri

(*) Hesaplama mevsimsellikten arındırılmış seriler kullanılmıştır

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLO 1.2 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2001-2002)
DIŞ TİCARET

	2001												2002		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
DIŞ TİCARET DENGESİ (milyon \$)															
Aylık															
İthalat	3,088	3,012	3,537	3,267	3,353	3,385	3,264	3,175	3,455	3,473	3,135	..	..		
İhracat	2,546	2,607	2,884	2,561	2,482	2,577	2,601	2,809	2,831	2,536	2,444	..	..		
Dış Ticaret Dengesi	-542	-405	-653	-706	-871	-808	-663	-366	-624	-937	-691	..	..		
ÖDEMELER DENGESİ (milyon \$)															
Aylık															
Cari İşlemler Dengesi	243	642	367	221	415	833	781	722	277	-416	..	..	..		
Dış Ticaret Dengesi*	-85	51	-239	-351	-556	-421	-320	-38	-238	-593	..	..	..		
Görünmeyenler	328	591	606	572	971	1,254	1,101	760	515	177	..	..	..		
DIŞ TİCARET DENGESİ (milyon \$)															
12 Aylık Kümülatif															
İthalat	53,764	52,285	51,124	49,426	48,101	46,607	45,227	43,378	41,471	40,507	39,657	..	..		
İhracat	28,369	28,537	29,083	29,318	29,512	30,045	30,243	30,807	31,139	31,186	31,395	..	..		
Dış Ticaret Dengesi	25,395	-23,748	-22,041	-20,108	-18,589	-16,562	-14,984	-12,571	-10,332	-9,321	-8,262	..	..		
ÖDEMELER DENGESİ (milyon \$)															
12 Aylık Kümülatif															
Cari İşlemler Dengesi	-8,076	-6,519	-5,104	-3,582	-2,808	-1,229	-194	1,232	3,021	3,314	..	..	..		
Dış Ticaret Dengesi*	-20,664	-18,966	-17,153	-15,222	-13,719	-11,625	-10,108	-7,827	-5,679	-4,775	..	..	..		
Görünmeyenler	12,588	12,447	12,049	11,640	10,911	10,396	9,914	9,059	8,700	8,089	..	..	..		
Rezerv Hariç Sermaye Hareketleri															
Net Doğr. Yatırımlar	2,950	212	-2,657	-7,927	-9,345	-12,667	-12,047	-13,259	-12,596	-13,882	..	..	..		
Portföy Yatırımları	1,706	1,760	1,823	1,625	2,437	2,460	2,479	2,921	2,743	2,769	..	..	..		
Net Uzun Vad. Serm. Har.	-3,937	-5,108	-5,111	-5,893	-8,965	-8,828	-8,967	-9,107	-4,776	-4,515	..	..	..		
Net Kısa Vad. Serm. Har.	3,519	2,709	1,972	448	649	455	489	515	-468	-1,130	..	..	..		
Net Hata ve Noksan	1,662	851	-1,341	-4,107	-3,466	-6,754	-6,048	-7,588	-10,105	-11,006	..	..	..		
Rezerv Hareketleri*	-2,979	-2,113	-2,422	-3,360	-3,911	-2,925	-4,417	-4,794	-3,283	-2,356	..	..	..		
DIŞ TİCARET (yıllık % artış)															
İthalat	-25.8	-32.9	-24.7	-34.2	-28.3	-30.6	-29.7	-36.8	-35.6	-21.7	-21.3	..	..		
İhracat	9.9	6.9	23.4	10.1	8.5	26.1	8.2	25.1	13.3	1.9	9.3	..	..		
Fiyat Endeksi (1994=100)															
İthalat	5.9	4.5	6.1	-2.9	-0.6	-3.8	-1.3	-5.0	-6.6	-5.8	..	..	..		
İhracat	-0.7	-1.5	-0.4	-4.0	-0.7	-3.7	-3.5	-5.8	-6.6	-5.0	..	..	..		
Miktar Endeksi (1994=100)															
İthalat	-32.5	-35.6	-28.2	-27.8	-30.1	-28.0	-23.8	-31.4	-32.5	-19.1	..	..	..		
İhracat	17.5	15.5	28.3	17.2	4.6	39.1	23.9	41.7	28.4	18.6	..	..	..		

(*) İhracat (FOB) - İthalat (FOB), Bütül İcaredi dabil
(**) Artı işaret rezerv azalışını gösterir
(..) Yayınlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLO 1.3 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2001-2002)
KONSOLİDE BÜTÇE

	2001												2002		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
12 AYLIK KÜMÜLATİF (trilyon TL)															
Gelirler	36,838	38,712	40,202	41,159	42,616	43,851	45,162	47,065	49,442	51,813	53,798	54,440	..		
Vergi Gelirleri	27,603	28,370	29,811	30,760	31,879	33,199	34,212	35,612	37,889	39,768	41,158	42,607	..		
Vergi Dışı Gelirler	8,789	9,897	9,939	9,933	10,251	10,163	10,428	10,872	10,941	11,376	11,850	11,021	..		
Harcamalar	45,873	45,514	50,223	53,973	58,705	61,685	66,408	72,892	76,845	80,379	87,682	93,546	..		
Cari	14,414	14,813	15,343	15,775	16,329	16,749	17,380	18,177	18,953	20,368	21,170	21,892	..		
Yatırım	2,561	2,762	2,807	2,848	2,999	3,079	3,246	3,382	3,657	4,140	4,171	4,210	..		
Transferler	28,898	27,939	32,073	35,349	39,377	41,857	45,782	51,333	54,235	55,871	62,340	67,445	..		
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	9,612	10,543	10,652	10,337	10,707	10,451	11,122	11,699	12,605	12,498	12,363	11,524	..		
Bütçe Dengesi	-9,035	-6,802	-10,021	-12,814	-16,089	-17,834	-21,246	-25,827	-27,402	-28,566	-33,885	-39,106	..		
Finansman	9,160	6,874	10,277	12,944	16,224	17,750	21,293	25,820	27,928	32,117	36,630	40,305	..		
Dış Borçlanma (net)	1,939	670	490	-1,916	-1,853	-1,798	-2,577	-2,728	-4,338	-4,448	-3,800	7,805	..		
İç Borçlanma (net)	1,656	-1,419	-4,083	-4,163	-1,661	-1,037	2,505	1,910	6,291	5,215	7,482	2,113	..		
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	5,232	15,652	11,440	13,165	13,720	15,459	14,053	14,090	14,854	17,987	18,522	15,721	..		
Diğer	-195	-389	2,224	5,773	5,932	5,125	7,312	12,548	11,120	13,363	14,425	14,667	..		
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon \$)															
Gelirler	37.9	31.9	35.5	33.9	32.3	31.3	30.6	29.4	32.7	35.8	39.6	40.9	..		
Vergi Gelirleri	28.4	23.4	26.3	25.3	24.1	23.7	23.2	22.3	25.1	27.5	30.3	31.9	..		
Vergi Dışı Gelirler	9.0	8.2	8.8	8.2	7.8	7.3	7.1	6.8	7.2	7.9	8.7	8.4	..		
Harcamalar	47.2	37.5	44.3	44.4	44.5	44.1	45.0	45.6	50.8	55.5	64.5	69.7	..		
Cari	14.8	12.2	13.5	13.0	12.4	12.0	11.8	11.4	12.5	14.1	15.6	16.3	..		
Yatırım	2.6	2.3	2.5	2.3	2.3	2.2	2.2	2.1	2.4	2.9	3.1	3.1	..		
Transferler	29.7	23.0	28.3	29.1	29.8	29.9	31.1	32.1	35.9	38.6	45.9	50.3	..		
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	9.9	8.7	9.4	8.5	8.1	7.5	7.5	7.3	8.3	8.6	9.3	8.9	..		
Bütçe Dengesi	-9.3	-5.6	-8.8	-10.5	-12.2	-12.7	-14.4	-16.1	-18.1	-19.7	-24.9	-28.7	..		
Finansman	9.4	5.7	9.1	10.7	12.3	12.7	14.4	16.1	18.5	22.2	26.9	29.6	..		
Dış Borçlanma (net)	2.0	0.6	0.4	-1.6	-1.4	-1.3	-1.7	-1.7	-2.9	-3.1	-2.8	5.7	..		
İç Borçlanma (net)	1.7	-1.2	-3.6	-3.4	-1.3	-0.7	1.7	1.2	4.2	3.6	5.5	0.7	..		
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	5.4	12.9	10.1	10.8	10.4	11.0	9.5	8.8	9.8	12.4	13.6	12.2	..		
Diğer	-0.2	-0.3	2.0	4.8	4.5	3.7	5.0	7.8	7.4	9.2	10.6	10.5	..		
İÇ BORÇ STOKU															
Katılyon TL	50.9	59.2	84.5	90.3	96.4	101.8	105.8	109.3	117.2	122.2	128.1	118.0	120.3		
Milyar \$	52.3	48.8	74.6	74.4	73.0	72.8	71.7	68.3	77.5	84.4	94.3	87.4	89.3		
İç Borç / M2Y	71.1	79.0	112.3	107.6	111.8	109.3	104.3	104.0	113.9	118.7	127.6	114.1	116.4		

(..) Yayınlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLO 1.4 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2001-2002)
PARASAL GELİŞMELER

	2001												2002		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
PARA ARZLARI (yıllık % değişim)															
Dolaşımdaki Para	56.2	64.8	54.9	58.1	58.1	50.9	66.4	56.5	52.9	49.3	74.1	115.6	60.0		
Vadesiz Mevduat	58.1	32.8	57.7	41.0	59.2	102.7	48.6	64.1	54.2	14.2	34.8	33.3	28.4		
M1	57.4	59.6	62.0	63.7	58.8	79.9	55.7	60.7	53.7	27.9	49.8	65.6	40.2		
Vadeli Mevduat	74.1	63.6	69.4	63.5	42.3	51.3	59.9	57.6	56.3	45.2	43.7	41.1	28.3		
M2	70.2	62.7	67.7	63.5	46.2	58.2	58.8	58.3	55.7	40.9	45.0	46.3	30.9		
Döviz Tevdiat Hesabı (TL)	61.7	74.1	66.0	91.5	103.8	114.9	134.4	143.0	127.4	132.9	117.7	84.2	60.4		
M2Y	66.2	68.2	66.9	77.0	73.5	85.6	95.6	99.7	89.9	80.1	76.4	64.1	44.6		
Repo	-47.6	-19.7	-27.1	-22.4	2.2	-39.8	-44.7	-53.7	-47.8	-53.2	-49.1	-53.5	-6.2		
M2YR	49.7	55.9	53.0	63.5	64.8	69.6	78.4	81.6	73.7	67.5	63.6	52.4	42.0		
Resmi Mevduat	83.4	63.8	42.9	38.7	54.7	3.3	38.6	56.1	49.1	117.8	60.0	60.1	35.9		
Merkez Bankası Diğer Mevduat	62.9	114.0	461.2	-51.4	102.7	417.0	36.3	-45.8	82.8	110.7	13.3	57.7	-14.1		
M3Y	66.4	68.7	68.0	73.9	73.6	87.3	93.7	96.2	89.1	81.1	75.1	63.9	43.3		
M2Y (trilyon TL)	71,477	74,966	75,312	83,966	86,206	93,114	101,415	105,089	102,967	102,950	100,386	103,493	103,335		
M2Y'nin Bileşimi (%)															
Dolaşımdaki Para	4.3	4.5	4.6	4.6	4.7	4.5	4.4	4.1	4.2	4.7	4.5	5.8	4.8		
Vadesiz Mevduat	7.2	6.9	7.0	7.4	6.7	7.6	5.9	5.3	6.0	5.5	5.7	5.6	6.4		
Vadeli Mevduat	42.1	39.1	39.2	36.1	32.9	31.9	31.4	31.1	32.7	34.7	36.5	35.9	37.4		
Döviz Tevdiat Hesabı	46.4	49.5	49.2	51.9	55.7	56.1	58.3	59.5	57.2	55.1	53.4	52.7	51.5		
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
KREDİ HACMİ (yıllık % değişim)	59.0	59.1	47.1	47.7	43.9	39.7	39.2	37.4	25.5	24.8	21.1	15.3	11.1		
TCMB Dolaysız Kredileri	33.8	121.3	96.0	124.3	128.0	131.4	-	-	-	-	-	-	-		
Mevduat Bankası Kredileri	58.8	57.6	45.4	45.4	41.4	36.7	35.7	33.8	21.9	21.6	19.3	14.3	10.3		
Kalkınma ve Yatırım Bankası Kredileri	61.3	80.5	72.2	81.6	81.3	86.9	96.4	96.6	84.5	76.6	48.5	30.1	22.0		
MB ANALİTİK BİLANÇOSU (milyon \$)															
Rezerv Para	5,498	4,820	5,169	5,262	5,034	5,154	5,154	4,538	5,105	5,483	5,861	6,794	6,379		
Net İç Varlıklar	3,411	4,409	5,446	9,675	10,543	11,724	11,884	11,328	13,319	14,265	14,409	7,667	7,743		
Net Dış Varlıklar	2,086	412	-277	-4,413	-5,509	-6,571	-6,730	-6,790	-8,214	-8,782	-8,548	-872	-1,364		
Net Kamu	-1,257	-71	10,323	13,397	13,868	13,863	14,054	14,865	18,296	19,974	22,514	17,893	19,235		
Açık Piyasa İşlemleri Borçları	-8,472	-7,783	1,006	168	-1,107	-2,041	-1,037	489	283	768	1,426	4,125	4,598		
MB REZERVLERİ (milyar \$)	18.4	18.2	20.5	16.5	17.2	18.7	18.9	18.3	17.3	18.7	19.2	20.3	20.3		
MB REZERVLERİ/(İÇ BORÇ+M2Y, %)	14.6	16.5	14.5	11.5	12.4	13.4	13.5	13.7	11.9	12.0	11.4	12.4	12.3		
DIŞ BORÇ STOKU (milyar \$)	115.6	..	..	113.1	..	..	118.5	..	..	115.1	..	..	..		

Net Dış Varlıklar = Dış Varlıklar - (Dış Yükümlülükler + Bankalar Döviz Mevduatı)
 Net İç Varlıklar = Net Kamu + Bankalara Açılan Nakit Kredi + Net API + Diğer Değerleme Hesabı
 Net Kamu = Kamuya Açılan Nakit Krediler - (Kamu Mevduatı + Döviz Olarak Takip Olunan Mevduat)
 Rezerv Para = Net Dış Varlıklar + Net İç Varlıklar

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLO 2 GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA
(1987 fiyatlarıyla, TL)

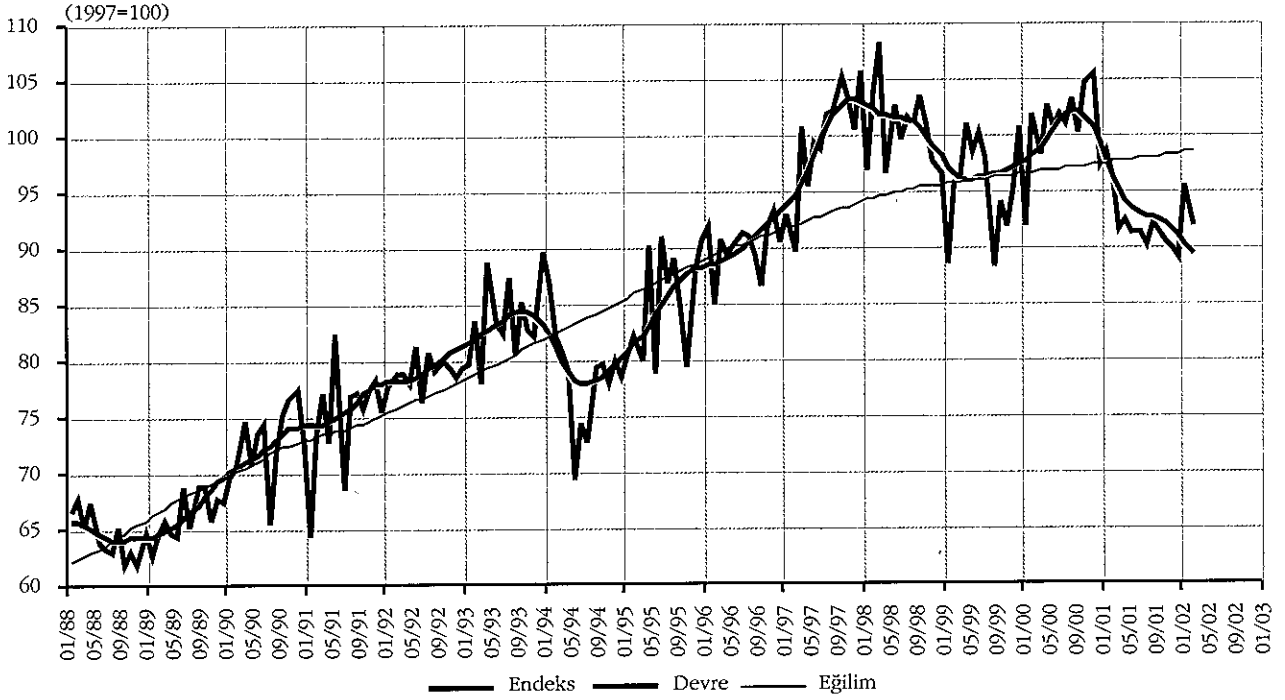
Harcama Gruplarına Göre

Sektörler İtibariyle

	Yıllık % Artış		% Pay		Dönemler İtibariyle Yıllık % Artış				Dönemler İtibariyle Yıllık % Artış			
	2000	2001	2001	2001	2001-1	2001-2	2001-3	2001-4	2001-1	2001-2	2001-3	2001-4
Özel Nihai Tüketim Harc.												
Gıda - İçki	6.2	-9.0	66.6	-2.5	-11.5	-9.7	-11.7		8.5	-2.9	-5.6	-13.6
Dayanıklı Tüketim Malları	3.2	-3.4	24.8	1.5	-4.1	-4.9	-4.8		5.1	-2.2	-5.4	-13.9
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	27.4	-30.4	10.0	-20.3	-36.1	-31.1	-33.2		19.2	-11.9	-22.9	-16.4
Enerji-Ulaştırma-Haberleşme Hizmetleri	0.9	-9.0	9.9	3.8	-12.5	-9.9	-19.0		19.7	-1.1	6.1	-0.9
Konut Sahipliği	-2.1	1.8	9.7	2.6	-0.7	0.5	4.7		0.8	-10.1	-8.9	-10.7
Devletin Nihai Tüketim Harc.	7.6	-9.1	6.5	-1.9	-12.2	-9.1	-11.4		-2.6	-7.4	-11.2	-15.9
Maas + Ücret	0.0	2.1	5.7	2.2	2.1	2.1	2.0		1.7	-11.0	-9.7	-12.0
Mal ve Hizmet alımı	7.1	-8.6	8.5	-1.3	-6.6	-15.0	-8.0		-3.2	-4.0	-1.9	0.4
Kamu Sektörü												
Makine Teçhizatı	2.0	1.5	4.6	2.2	1.9	0.9	1.0		5.2	-5.8	-8.3	-3.6
Bina İnşaatı	12.4	-18.0	4.0	-9.4	-15.3	-29.8	-14.4		22.4	-12.1	-7.4	-14.4
Bina Dışı İnşaat	16.9	-31.7	20.6	-13.1	-32.1	-37.3	-38.7		-2.3	-16.5	-12.6	-17.0
Makine Teçhizatı	19.6	-22.0	6.1	-5.8	-32.0	-23.4	-18.8		-2.2	14.0	20.1	0.8
Bina İnşaatı	20.3	-39.0	1.5	-4.6	-65.4	-26.7	-32.4		-2.3	-8.8	-4.5	-3.7
Bina Dışı İnşaat	31.6	-20.0	1.8	-12.9	-2.1	-20.7	-27.3		-5.3	-10.0	-9.8	-14.2
Makine Teçhizatı	12.2	-10.3	2.9	-3.0	-8.2	-23.5	-0.8		2.2	2.1	2.1	2.0
Özel Sektör	16.0	-35.1	14.5	-14.4	-32.1	-41.5	-50.2		2.3	-0.3	-9.7	-2.8
Makine Teçhizatı	37.2	-49.6	7.3	-18.3	-44.4	-61.7	-69.0		2.0	-6.8	-12.0	-10.8
Bina İnşaatı	-9.7	-8.7	7.2	-7.2	-8.9	-9.2	-9.2		-0.3	-8.8	-6.7	-9.8
Stok Değişimleri	-	-	1.5	-	-	-	-		2.2	1.9	0.9	1.0
Mal ve Hizmet İhracatı	19.2	7.4	38.1	9.7	8.2	5.9	6.4		1.7	-0.3	-0.3	0.0
Mal ve Hizmet İthalatı	25.4	-24.8	32.3	-14.5	-31.0	-26.5	-26.0		-0.2	-8.2	-6.4	-9.3
G.S.Y.I.H (Talep)	7.3	-7.4	100.0	-0.8	-9.6	-7.4	-10.4		4.6	-10.1	-28.0	-28.4
G.S.Y.I.H (Arz)	7.4	-7.4	-	-0.8	-9.6	-7.4	-10.4		-0.8	-9.6	-7.4	-10.4

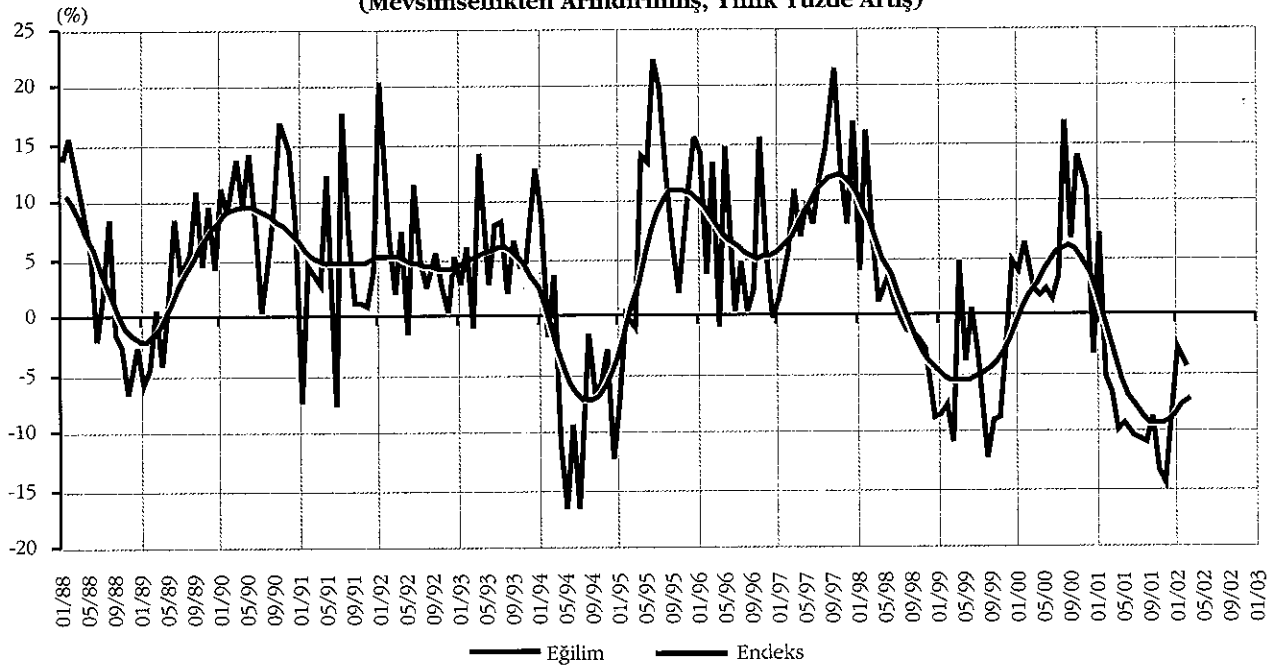
GRAFİK 1

SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Düzey)

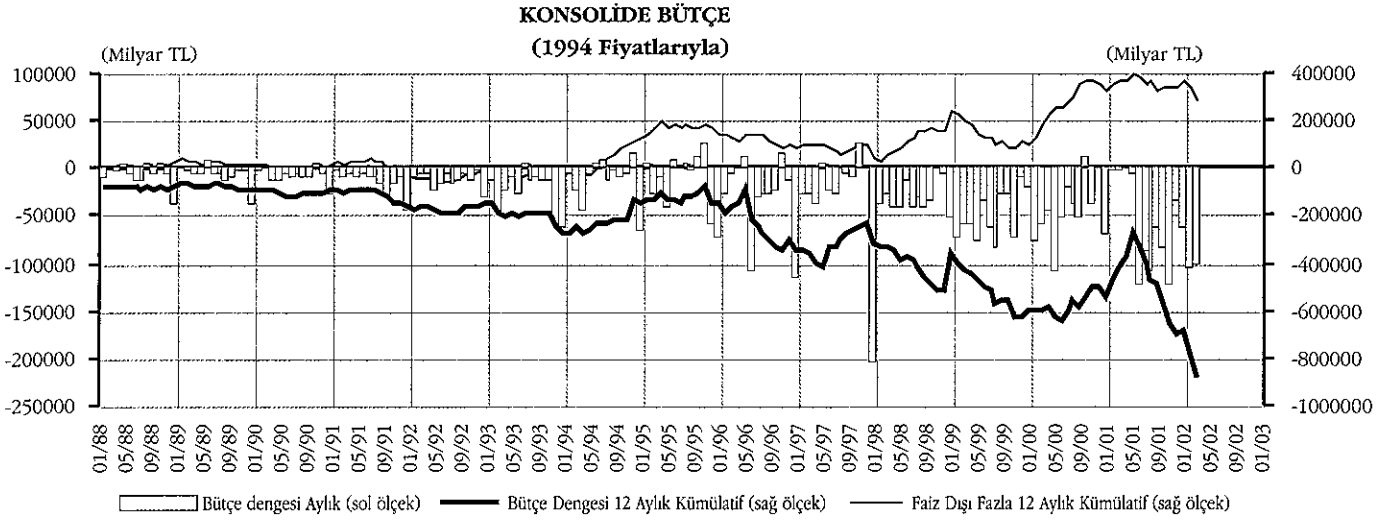

GRAFİK 2

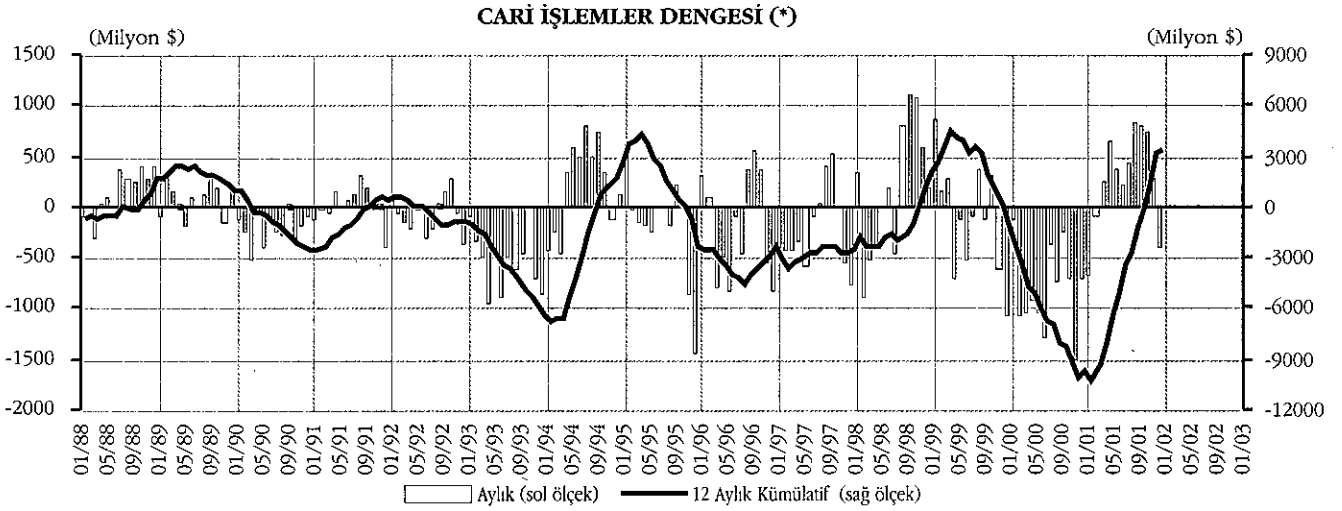
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 3

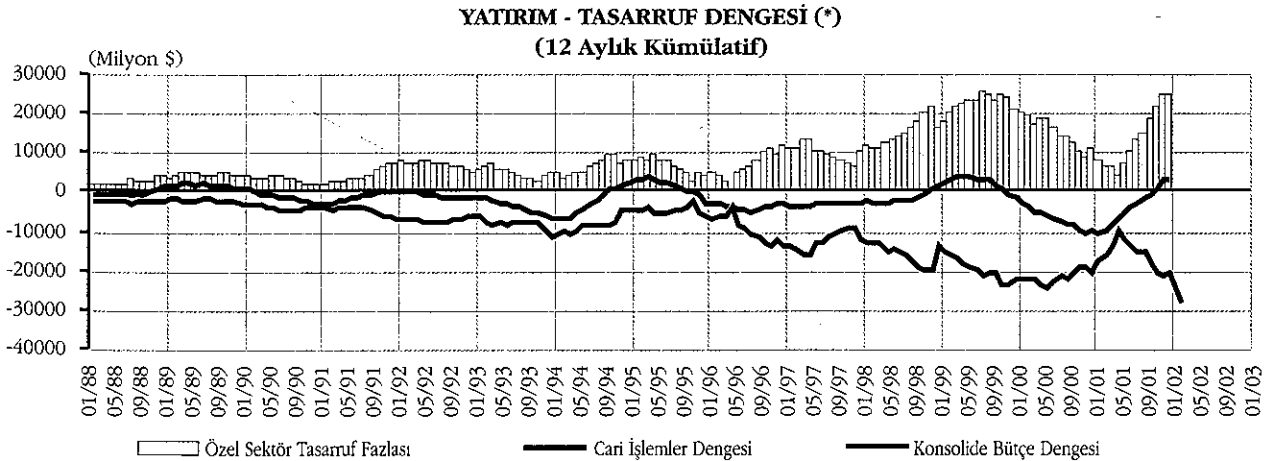

GRAFİK 4

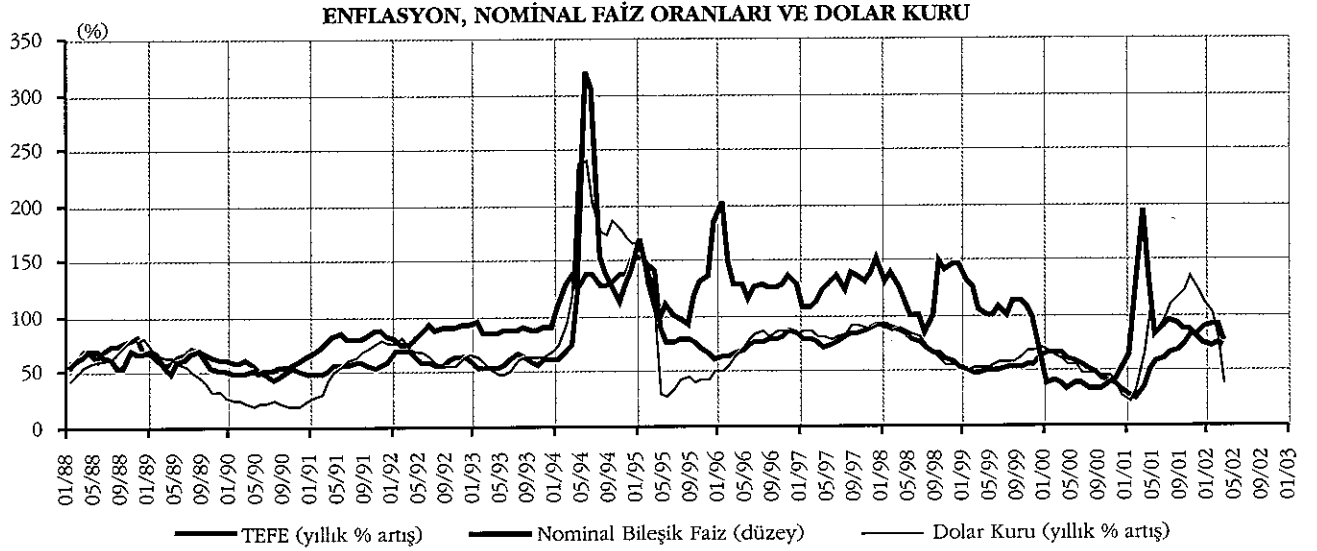
(*) 1/96 döneminden itibaren bavul ticareti dahil aylık rakamlar kullanılmaktadır.

GRAFİK 5

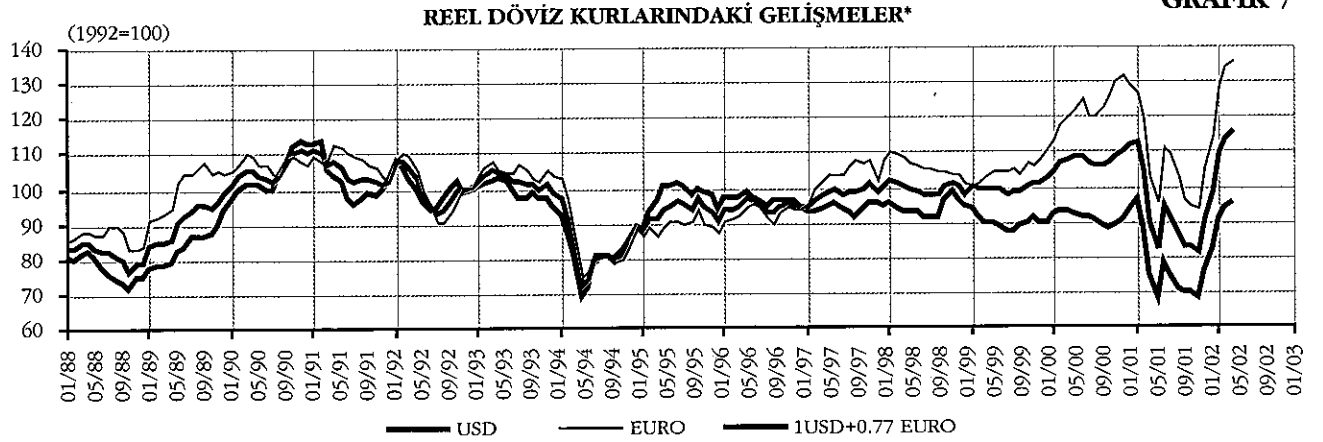

(*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı gösterge olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin cebirsel toplamı olarak hesaplanmıştır.

GRAFİK 6

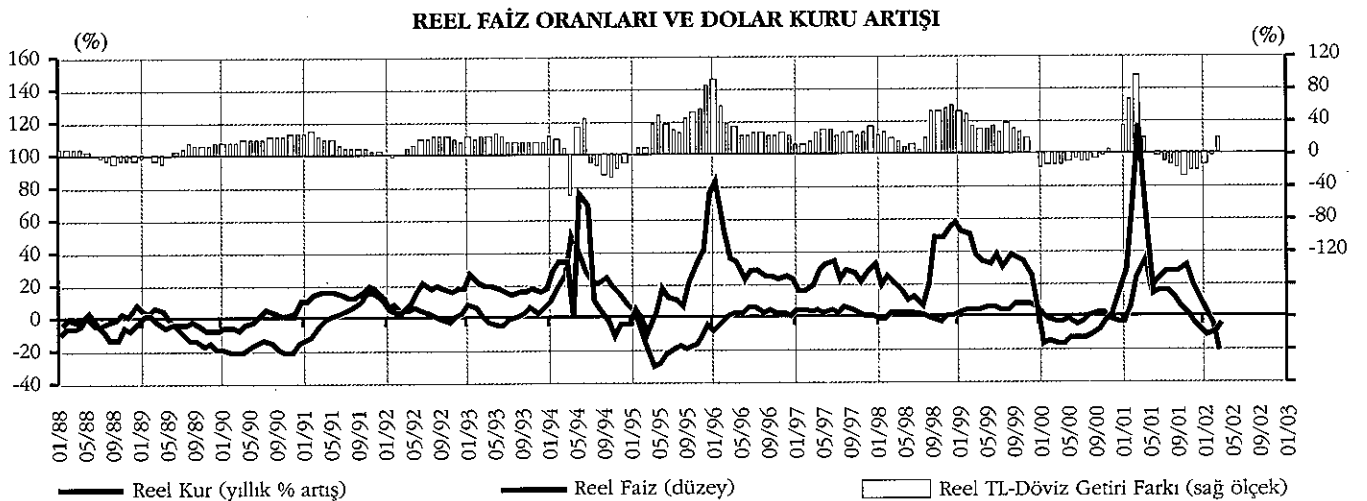

GRAFİK 7

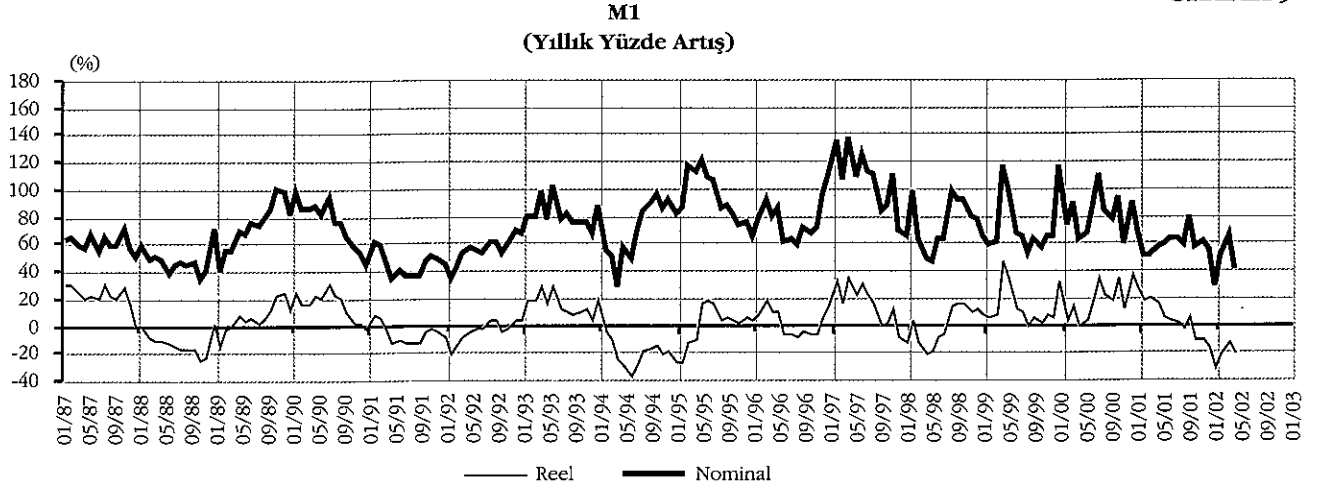

*1999 yılı öncesi için, Euro endeksinde DM değerleri alınmıştır.

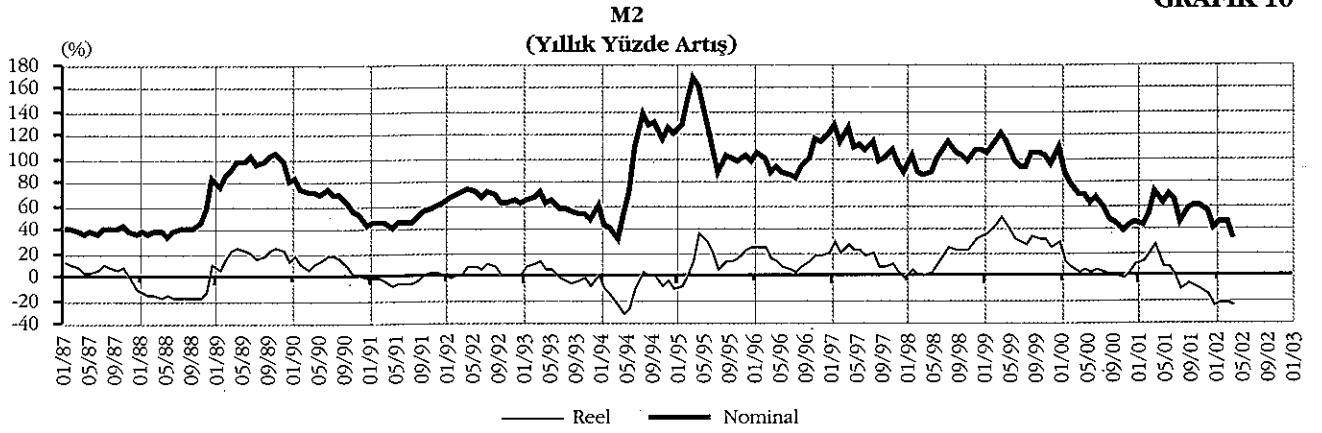
GRAFİK 8

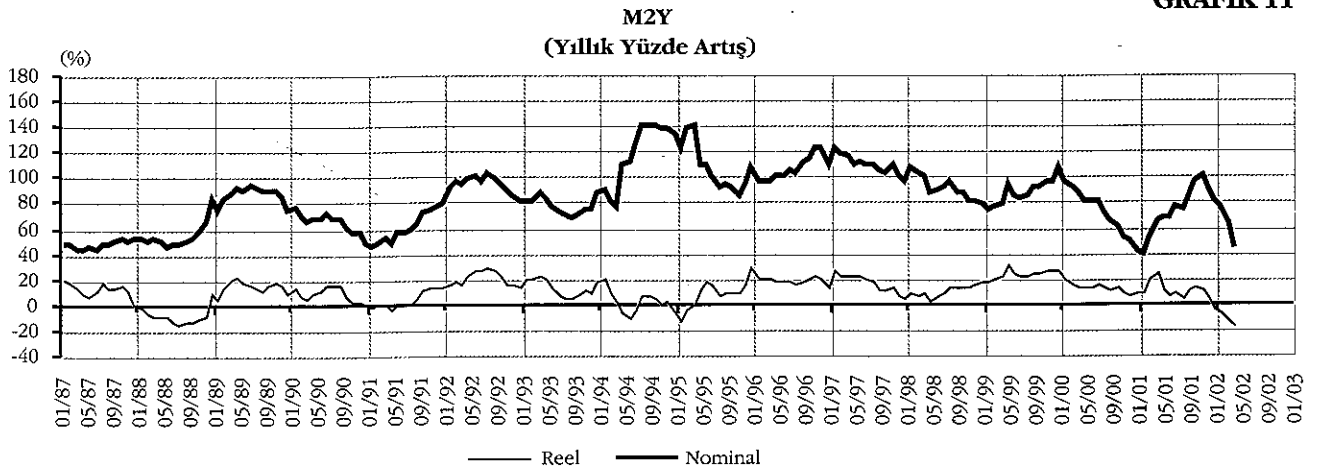
GRAFİK 9

GRAFİK 10

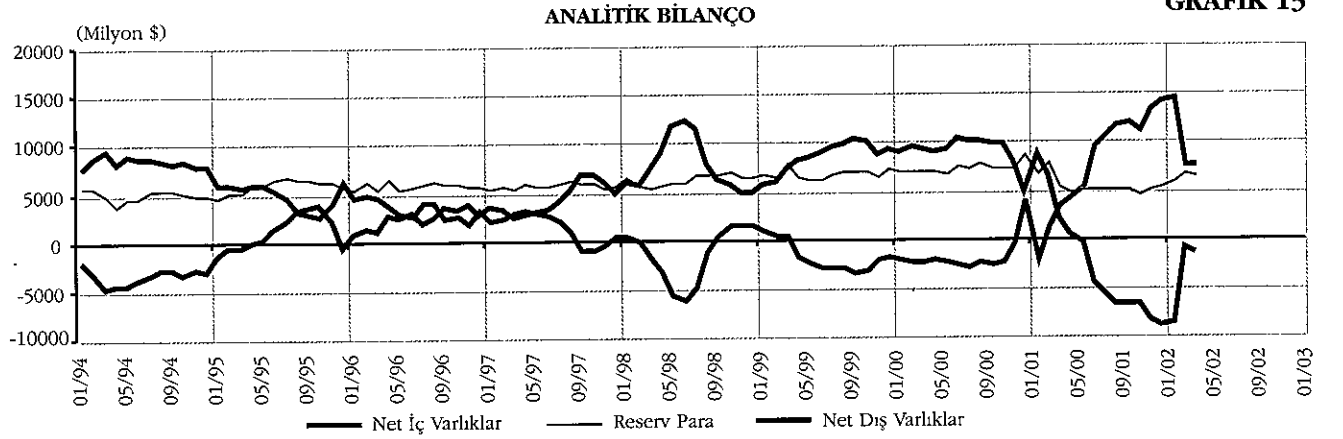
GRAFİK 11

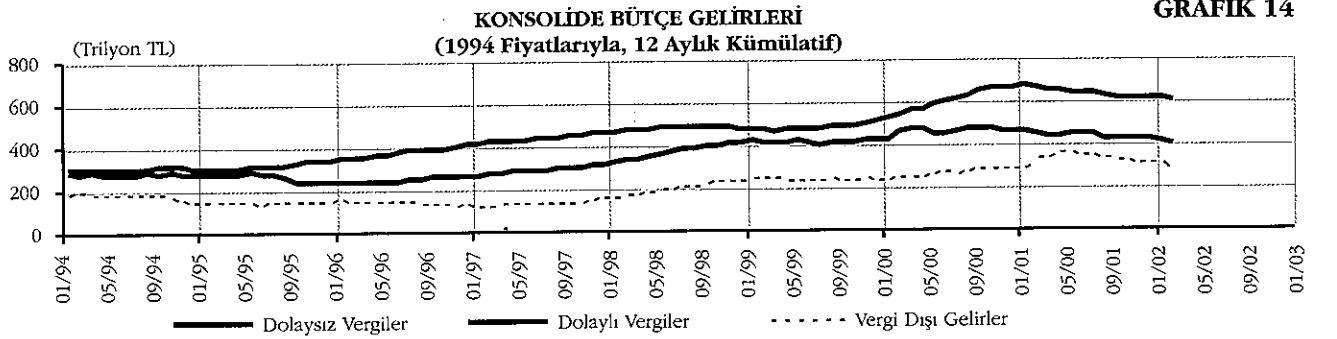
GRAFİK 12

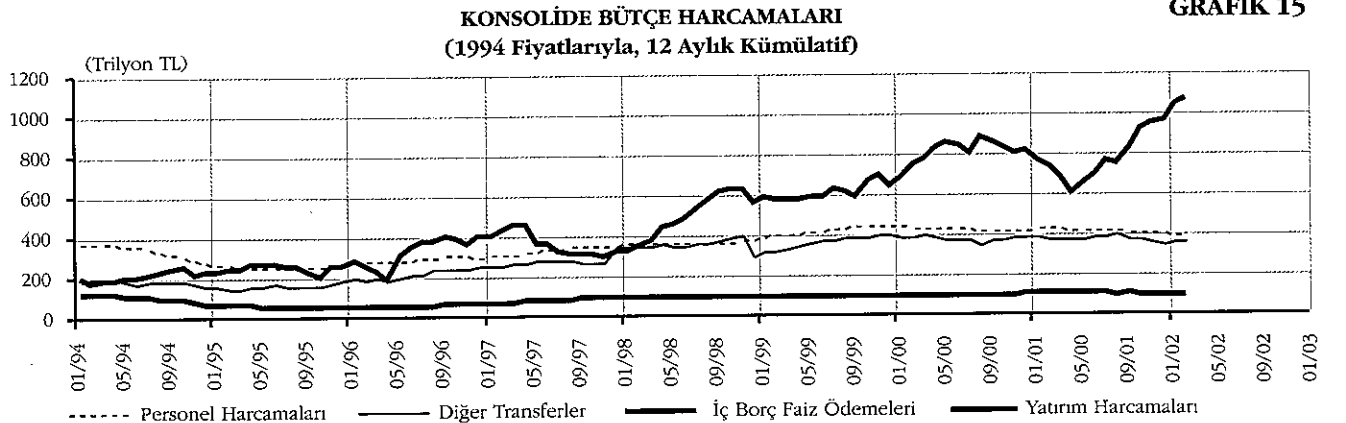
GRAFİK 13

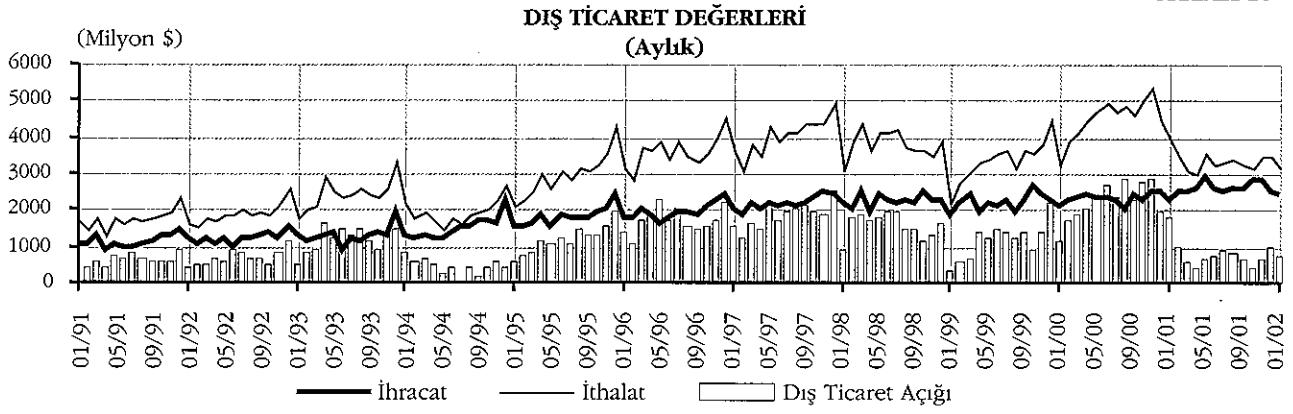
GRAFİK 14

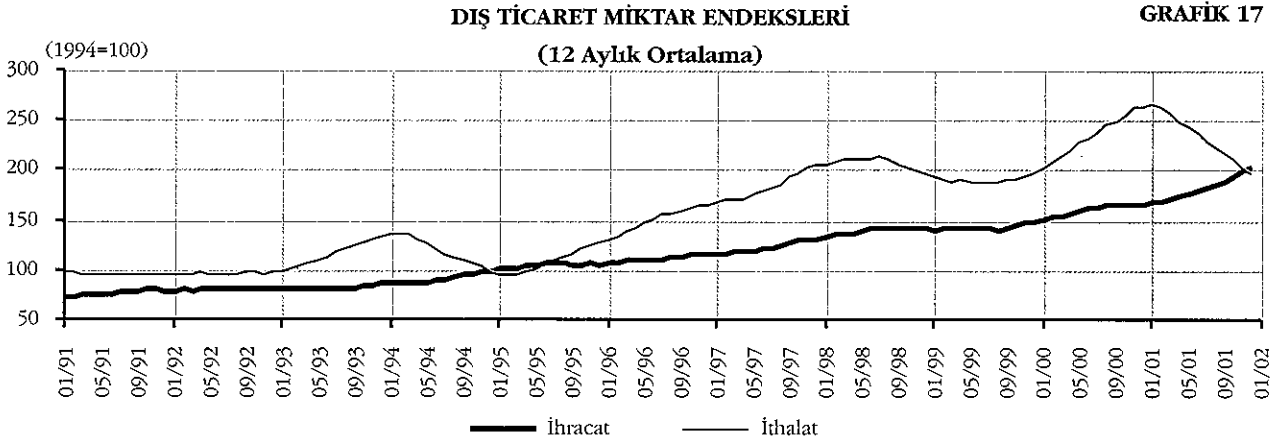
GRAFİK 15

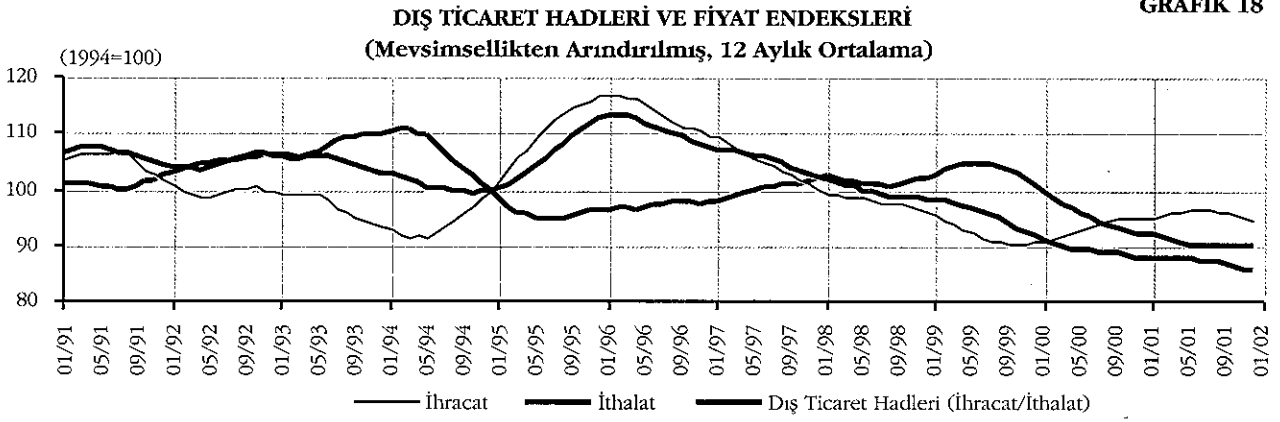
GRAFİK 16

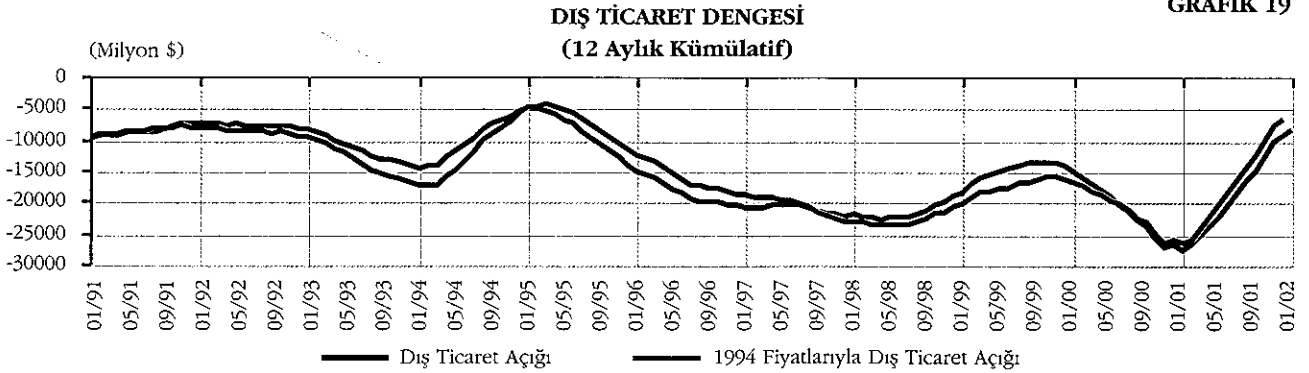
GRAFİK 17

GRAFİK 18

GRAFİK 19

TÜSİAD KONJONKTÜR

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO (Üç aylık ve yıllık ortalamalar)

	2000			2001			2002			2002 Hükümet Programı
	I.Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek	Yıllık	I.Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek	
GELİR VE FİYAT										
GSMH (sabit fiyatlarla)*	4.2	4.9	7.2	7.6	6.1	-3.1	-12.1	-9.0	-12.3	-9.4
Enflasyon (TEFE)	66.6	59.1	48.3	37.6	51.4	30.1	56.8	70.0	84.9	61.6
Enflasyon (TÜFE)	68.8	61.7	52.7	42.3	54.9	35.6	52.3	58.6	67.5	54.4
Rezerv Para *	76.6	75.1	69.4	55.6	68.0	31.3	40.7	36.9	42.5	38.1
KONSOLİDE BÜTÇE										
Konsolide Bütçe Geliri (milyon TL)	7.480	8.046	9.441	8.789	33.756	10.561	12.367	13.445	15.439	51.813
Konsolide Bütçe Gideri (milyon TL)	11.381	12.281	11.340	11.601	46.603	10.651	20.381	23.776	25.572	80.379
Konsolide Bütçe Dengesi (milyon TL)	-3.901	-4.235	-1.898	-2.812	-12.846	-90	-8.014	-10.330	-10.132	-28.566
Faiz Harcamaları (milyon TL)	6.502	6.428	4.557	2.853	20.440	4.809	10.932	13.774	11.549	41.065
Konsolide Bütçe Dengesi (milyar \$)	-6.9	-7.0	-2.9	-4.1	-20.6	-0.1	-6.8	-7.4	-6.7	-23.3
Faiz Dışı Bütçe Dengesi (GSMH oranı, %)	-	-	-	-	6.0	-	-	-	-	7.0
Kons. Büt. Dengesi (GSMH oranı, %)	-	-	-	-	-10.2	-	-	-	-	-15.9
DÖVİZ KURLARI										
Nominal Döviz Kuru (TL/\$)	562,840	609,022	645,348	678,951	624,040	797,557	1,186,825	1,398,014	1,519,697	1,225,523
Nominal Döviz Kuru (TL/€)	65.2	54.1	47.4	36.8	49.4	41.7	94.9	116.6	123.8	96.4
Nominal Döviz Kuru (TL/£)	92.5	91.6	89.2	90.8	91.0	84.9	73.7	70.0	75.0	75.9
Reel Döviz Kuru (TL/\$)(1999=100)**	0.9	3.3	0.6	0.6	1.3	-8.2	-19.5	-21.5	-17.4	-16.6
Nominal Döviz Kuru (TL/€)	555,014	569,162	583,843	589,358	574,344	733,423	1,036,296	1,245,474	1,360,137	1,093,832
Nominal Döviz Kuru (TL/£)	45	36	27	14	29	32.1	82.1	113.3	130.8	90.4
Reel Döviz Kuru (TL/€)(1999=100)**	111.3	116.3	117.0	124.1	117.2	109.6	100.2	93.3	99.4	100.6
Reel Döviz Kuru (TL/£)	14.8	16.9	16.7	20.2	17.2	-1.6	-13.9	-20.3	-19.9	-14.2
Çapraz Kurl €/£	98.6	93.5	90.5	86.8	92.3	92.0	87.3	89.1	89.5	89.5
DİŞ FAİZİ										
Nominal Faiz (bileşik, %)	39.4	38.0	33.5	39.2	37.5	125.4	100.3	91.3	79.6	99.1
Reel Faiz (bileşik, %)	-16.3	-13.3	-10.0	1.2	-9.2	73.3	27.7	12.6	-2.9	23.2
DİŞ TİCARİET VE CARI İŞLEMLER										
İthalat (fob) (milyar \$)	11.3	14.2	14.2	14.8	54.5	10.2	9.4	10.1	10.2	39.9
İhracat (fob, barut ve transit tic.dahil)(milyar \$)	7.6	8.0	7.7	8.1	31.4	8.2	8.8	8.8	9.3	35.1
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-3.7	-6.2	-6.5	-6.7	-23.1	-2.1	-0.5	-1.3	-0.9	-4.8
Görünmeyen Kalemler (diğer cari) (milyar \$)	2.7	2.9	5.3	3.7	14.5	1.5	1.8	3.3	1.5	8.1
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-1.1	-3.3	-1.2	-3.0	-8.6	-0.5	1.2	2.0	0.6	3.3
İthalat (fob) (milyar \$)*	40.5	36.8	36.0	25.1	33.9	-9.8	-32.8	-28.9	-30.0	-26.2
İhracat (fob, barut ve transit tic.dahil)(milyar \$)*	7.5	15.8	7.7	-1.4	7.0	7.8	10.8	13.0	11.7	10.9
İthalat Miktar Endeksi*	43.4	34.4	30.1	26.3	32.7	-10.0	-30.4	-27.4	-28.2	-24.8
İhracat Miktar Endeksi*	14.4	21.4	11.1	0.8	11.2	16.3	20.3	22.1	29.4	22.2
İthalat Birim Değeri*(a)	-2.0	1.8	4.5	-0.9	0.3	0.2	-3.5	-2.1	3.7	-1.8
İhracat Birim Değeri*(a)	2.3	4.2	7.5	9.4	-7.1	-7.3	-7.9	-7.5	-13.7	-9.3

İtaliye kurumuz rakamları TÜSİAD tabindedir.

(.) Yayınlanmamış veri

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.

(**) Reel döviz kuru endeksindeki artış TL'nin dolar karşısında değer kaybettiğini göstermektedir.

(a) Cari Değer / Miktar Endeksi

(b) Yıl sonu, TÜSİAD'ın aynı döneme ait yıl sonu rakamları TEFE'de %33.2, TÜFE'de %36.8'dir

TÜSİAD: Meşrutiyet Caddesi 74, Tepebaşı 80050, İSTANBUL. Tel:(0212) 249 54 48 - 249 07 23 Fax: (0212) 249 13 50

TÜSİAD Adına Sahibi: Tuncay Özilhan Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür: Ümit İzmen
Yayın Kurulu: Tuncay Özilhan, Ersin Özince, Haluk Tükel, Ümit İzmen, Türker Hamzaoğlu, Eda Alidedeoğlu, Ceyda Pekel
Yapım: Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

TÜSİAD KONJONKTÜR'ün 30-31. sayıs Nisan ayı itibarıyla bilinen son rakamlara ve tabminlere dayanılarak hazırlanmıştır
Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 2001
TÜSİAD-1/2002-20-318

